חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות ג.

מסורת הש"ס

א) תוספות יום טוב: סנהדרין נא, עה: פז: כריתות ה., ב) [לקמן נג. סוטה כ. סנהדרין ג: נדה ל.], ג) [לקמן כ. לו. מז. מד.], ד) לקמן לט: קט., ה) [ע"ב], ו) [וכ' תוס' מנחות לא: ד"ה דאמר וכו' ותוס' כתובות נו. ד"ה דאמר ותוס' ב"ב פז. ד"ה מי מלן ותוס' מנחות לב. ד"ה כל הסמוך מיתלין קי. ד"ה איכלן], ז) [וש"ע תוס' מנחות לב. ד"ה הכל סומכין].

תורה אור השלם

1. עֶרְוַת בַּת בִּנְךָ אוֹ בַת בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה:
ויקרא יח י
2. עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא תְגַלֶּה אֶת בַּת בְּנָהּ וְאֶת בַּת בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ שְׁאֵרָהּ הֵנָּה זִמָּה הוּא:
ויקרא יח יז
3. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הוּא בָּאֵשׁ יִשְׂרְפוּ אֹתוֹ וְאִתְּהֶן וְלֹא תִהְיֶה זִמָּה בְּתוֹכְכֶם:
ויקרא כ יד

גליון הש"ס

גמ' אם אתה אומר חולצת בית"כבות. לקמן דף לא ע"א קדישין דף ס ע"ב: יש"י ד"ה ר"א מיחלין חלצה וכו' וכל היבא דאמרי'. עי' לקמן ד' כח ע"א ופע"ק:

מוסף רש"י

אחיא הנה הנה. לגיורות, אחיא דימה דימה. לגיורות שהיה הנה דימה נגשתין שהיה הנה דימה היא, וכתיב בגיורין כי עורתך הנה, מה הנה לחמור נגשתין עשה הכתוב כתה כנת כתה וכנת נגה, אף בגיורין עשה הכתוב כתו כנת כתו וכנת נגו, אחיא דימה לגריסה, מאחר שלמדת אוסקה מגשותה, ונגשותה כתיב דימה היא, כמה דכתיב בגיורין דמי, וחזר ולמד הא שריפה מלים אשר יקח את אשה ואת אמה זימה היא אשה ישרפו אותו ואתהן (חגיגה יא:), וכל שאינה עולה. לבית דין ליבום. שאינה זקוקה לחמיינם (לקמן מד.) אינה עולה. הבעיה לפי הזקוקים לחליצה (לקמן מא.) דכתיב (דברים כה) אם לא יחפוץ האיש לקחת יבמתו ומלגה (לקמן לד.).

עין משפט נר מצוה

ו א מיי' פ"ח מהל' יבום הלכה יט:

תוספות ישנים

אבי' דכל אחיא הנה הנה לאיסורא. בבתו מאנשתו מבתו מנשאתו יבקרא דערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה כתיב איסורא ולשון אחיות ולשון אחיות עיי קדושין משמע. וא"כ (פ"ג) [הייט] נשואין. ובקשה לאיסורא משמע שיש כה ביאה וא"כ נכנסה לחופה ולא נכנעלה לא יהא כה איסור חיב לא יחכון. לכן נ"ל משום דנבי אשה כתיב אחר דכתיב ו) שארה הנה ואין שאר אלא מן הנשואין אבל בלא ביאה שפיר קרויה שאר כיון שיש כה נשואין. הלכך מרבינן שפיר נכנסה לחופה ולא נכנעלה כיון שיהיה יורש לאותה משום קרא דלשאר אע"ג דלא נכנעלה הנשואין קורבה הן ומקרו שאר: **ואיא** אמר זמה כתו מנשאתו מחמותו לשריפה ובתו מבתו מנשאתו מהנה הנה: ואין לתקשות א"כ הא"ל ואחיא הנה הנה. וי"ל דילף בתו מאנשתו מבתו מנשאתו מה להלן הנה חתה עתו אף כאן הנה חתה עתו: א' מצא אוסרות הוה אמינא מחלן מלגה. ואע"פ היכי מצי למימר כן דלמא הוה מצי אוסרות מן בהאלילה ומן הייבום. וי"ל דרוקא לעבר ולתני אוסרות לכד יהדר פריך ולתני אוסרות לתלון ונקאמר לתלון מאי קעביד הלא לא שייך איסור בתלוי (והדר) קאמר אלמה לא שייך כה שפיר איסור שאם אתה אומר מילגת מחיינמת ונקאמר כיון דבמקום מצוה אמינא דאיכא אחרת לא שייך איסור בתלוי ואלמה לא שייך כה שפיר איסור שאם אתה אומר מילגת מחיינמת ונקאמר כיון דבמקום מצוה לא כ"ם אבל השתא דתני אוסרות משמע שהעביר אוסרות הלא ממלגת יבום ושעשה אותה כמלגן דליכא כלשהו אחיו שלא במקום מצוה ואסירא הא תני אוסרות אבל בהאלילה אבל מי בעי מיינם לתני אוסרות לייבום: **אבל** מיחלין חלצה קמ"ל. אע"ג דמסיפא שמעינן דברישא לא בעיא חלילה דקתני בסיפא כל שיכולה לעמוד כו' מ"מ ניחא ליה נמי לאשמועינן ברישא גופיה ו): **כיון** דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה. ואי הוה תני אסורות הוה משמע כל שכן שלא במקום מצוה כיון דאיסור צרה מחמת ערוה קאתי מש"ה קתני פוטרות דהשתא במקום מצוה הוא דאסור משום דממילא קאי באיסור אחת אח: **דמצות** חליצה קודמת. השתא דקתני תרוייהו ושוה חלילה ברישא משמע דחלילה קודמת אבל אי לא הוה תני אלא חלילה לחודה לא הוה משמע מידי: למעוטי

כולהו נמי מדרשא אתו נהי דלענין ייבום אתיין מדרשא עיקר איסורייהו בהדיא כתיב בהו בתו עיקר איסורא מדרשא ו) דאמר רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי אתיא [1] הנה [2] הנה אתיא [2] זמה [3] זמה השתא דאמרת כל מלתא דאתיא מדרשא חביבא ליה ליתני לאחות אשה לבסוף איידי דאיירי באיסור אחוותא תנא אחות אשתו וליתנייא להאי בבא לבסוף אלא תנא קורבי קורבי נקט תנא בתו ובת בתו ובת בנו דקרובי עצמו ז) ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידה תנא נמי שלשה דורות למטה דידה ואיידי דתנא שלשה דורות למטה דידה תנא שלשה דורות למעלה דידה ותנא אחותו ואחות אמו דקרובי עצמו ואיידי דאיירי באיסור אחוה תנא אחות אשתו ובדין הוא דליקדמה לכלתו מקמי אשת אחיו שלא היה בעולמו דלא משום קורבא הוא דאסירא אלא איידי דאיירי באיסור אחוה תנא אשת אחיו שלא היה בעולמו והדר תנא כלתו ומאי אוריא דתנא פוטרות ליתני אוסרות אי תנא אוסרות הוה אמינא אסור לייבם אבל מיחלין חלצה קמ"ל וליתני אסורה לחלוץ מאי קעביד אלמה לא ח) אם אתה אומר חולצת מתייבמת כיון דבמקום מצוה הוא דאסירה צרה ושלא במקום מצוה שריא משום הכי תני פוטרות ומאי אוריא דתני מן החליצה ומן הייבום ליתני מן הייבום לחודיה אי תנא מן הייבום הוה אמינא מיחלין חלצה יבומי לא מייבמה קמ"ל ט) כל העולה לייבום עולה לחליצה וכל שאינו עולה לייבום אינו עולה לחליצה וליתני מן הייבום ומן החליצה א"נ מן החליצה לחודה אבא שאול היא דאמר י) מצות חליצה קודמת למצות ייבום מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי

למעוטי

דילידא מן אכוך מן איתמא לאוחרת לו מן אמך מן גבר לאוחרת ואע"ג דדרשינן (לקמן כג.) מולדת בית וגו' בין שאומרים לאכיך קיים בין שאומרים לאכיך הולדת מ"מ אין מקרא יוצא מידי פשוטו ואם היא בת שניהם מק"ו הוא דילפת אבל בכולל אשה ובתה הוי שפיר בת אשה בת אשתו דכתיב בפ' ד' מיתות (סנהדרין נג.) דאמו שהיא אשת אביו הויא בכלל אשת אביו ובת אשתו היכא דנכנסה לחופה ולא נבעלה כראה לר"י דמייב על בתה אע"ג דערות אשה ובתה לא תגלה כתיב דמשמע ביאה דסברא הוא דאין תלוי בביאה דהא לא מיתייב על בת אנוסתו אלמא בקידושין תליא מלתא ואין סברא לומר דבתרוייהו תליא מלתא והא דלא מיתייב על בת אנוסתו כמו שפי' בקונטרס משום דאשה ובתה כתיב דמשמע לשון איסור מלבד כתב אם ובת ומיהו בהדיא כרש נוסאין על האנוסה (לקמן ד' לז.) מפרש הש"ס טעמא אחריא דערות אשר כתיב בהו בנשואין איכא אשר באנוסין ליכא אשר: **דאמר** רבא אמר לי רב יצחק בר אבדימי. יש מגיהין רב משום דרב יצחק בר אבדימי היה רבו של רב כדאמר בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) איכא תנא דאתייה לרב כמל אחוי ליה לרב יצחק בר אבדימי ובפ' כיצד (שבת מ: ושם) ת"ר יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המדרש כו' ולא היה רבא בימיו דביוסף שמת רב יהודה עולד רבא בפ' בתרא דקידושין (ד' עב.) ואר"ת דע"כ גרסי' הכא רבא שהיה בר פלוגתיה דאביי ואמר בפ' הנסרפין (סנהדרין עו.) כתו מאנוסתו מגלן אמר אביי ק"ו על בת בתו ענש על בתו לא כ"ש רבא אמר רב יצחק בר אבדימי כו' וא"ל דתרי יצחק בר אבדימי היו ו): **מקמי** אשת אחיו שלא היה בעולמו. וה"ה מקמי אשת אחיו מאמו ואחלה מנייהו נקט דתרוייהו לאו קרובי עצמו ניהו אלא ע"י קידושין וכלתו שהיא אשת בנו קרובה מנייהו טפי אבל אין לומר דוקא לגבי אשת אחיו שלא היה בעולמו כלתו קרובה טפי לפי שלא היה בעולמו ומקמי אשת אחיו מאמו נמי משום דכלתו חמירא טפי מנייהו והוה ליה למנקט מלי למינקט קורבי: **מאי** אירייא דקתני פוטרות. דמשמע פטורות הן ואי בעי מיינם: **ליתני אוסרות.** דהא ודאי אסורות הן מאחר שאינן זקוקות לייבום וקיימי באיסור אשת אח: **ה"א אוסרות.** לייבום. ואלילה לא משמעינא מהכא שאין איסור בחליצה והוה אמינא מימלן מלגי על כרחו שאין אשת אח מאב בלא בנים נפטרת בלא חליצה: **מאי קעביד.** אין לשון איסור בחליצה אלא לשון פטור: **אלמה לא.** שייך [לשון] איסור הא ודאי שייך שאם אתה אומר חולצת אתי למימר מתייבמת: **כיון דבמקום מצוה יבום הוא דאסירה.** לרת הבת וכדמפרש במתני' דמשפטרה הכתוב מזיקת ייבום קיימא ליה בשאת אח שיש לו בנים: **שלא במקום מצוה שריא.** כגון נכרי שנעשה חתנו ולו אשה אחרת ומת מותרת אשתו לחמיו כדתנן לקמן (דף יג.) גבי שש עריות המנויות מלגו במתני': **משום הכי תנא פוטרות.** דאי תנא אוסרות משמע שהבת אוסרתה עליו ליקח [ויק"ו] שלא במקום מצוה אבל פוטרות לא משמע איסורא משום צרתה של בת אלא הבת פוטרתה מייבום ואיסורא שביב עלה ממילא דהויא באיסור אשת אח שיש לה בנים ומשום אשת אח הוא דמיתסר שלא במקום מצוה דליכא איסור אשת אח עלה שריא: **וליתני מן הייבום לחודיה.** דהא עיקר מצוה היא ואלילה ממילא משמע: **ה"א מיחלן חלצה.** שלא להפקיע מצות ייבום אבל יבומי לא משום גזירת הכתוב דלכריר (ויקרא יח) קמ"ל מתני' הואיל ופטרה הבת מזיקת יבום פטורה מן החליצה דכל העולה לזיקת ייבום עולה לזיקת חליצה וכל שאין עולה לזיקת ייבום פטורה מן החליצה ח) וכל היכא דאמרינן חולצת ולא מתייבמת משום ספקא הוא: **וניתני ייבום ברישא.** דהוא עיקר דהא כתיב אם לא יחפוץ האיש לקחת ותלצה (דברים כה) הא אם חפץ ליבום מייבם [לקמן נד.] אלמא מצות ייבום ברישא: **אבא שאול היא.** כפ' החולץ (לקמן לט:) אבא שאול אומר הכוסם יבמתו לשום נוי ולשום אישות כאילו פוגע בעריה וקרוב בעיני להיות הולד ממזר: **מנינא דרישא.** דמשמע ט"ו ותו לא: **מנינא דסיפא.** הרי אלו פוטרות דמשמע אלו ותו לא:

דאיתה חולצת הן המורה דהכי משמע קרא ואם לא יחפוץ וגו' ומאי השערה אבל אם אינו יכול ליבם אין לב"ד לעסוק בה אפי' אם היא רוצה. וכל היכא דקאמר חולצת ולא מתייבמת מיירי מדרבנן דמעשה ספק אין לפוטרה בלא חליצה: ולתני מן הייבום ומן החליצה ת"ל מן החליצה לחודה ומקשה הכא מדרבה ספק ליה השתא דיבום הוי עיקר ואי גרים ליה ים ליישבו ת"ל מן החליצה לחודה ומיהה אמעטן דספק דאי לא מעטרת מיבום לא מעטרת מחליצה דכל העולה לייבום עולה לחליצה ומשני אבא שאול היא ולהכי תנא מן החליצה ומן הייבום לחודיעני דמצות חליצה קודמת למצות ייבום: **מנינא** דסיפא ורישא

ח) ל"ע דשאלה קאי על כתה ואמנם כאמת לקמן (ל"ז) ד"ה כריתות אותה כיון דכתיב שאר בקרא ידעינו דכתיב כרים הנרשה אל כל שאר בשרו וגו'. ט) נראה דל"ל הוה נמר פירש הקונטרס דהוי יעמיון לה מכ"ם וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com